

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

7121522-25
SÜRELİDİR
Soru ve
inceleme

7/21522, 21523
21524

18.1.4.2007

SAYI : B.02.0.007/00.746
KONU :Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 02.04.2007 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-30759 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde Bakanlığımıza gönderilen Bursa Milletvekili Sayın Kemal DEMİREL, Denizli Milletvekili Sayın Ümmet KANDOĞAN ve İzmir Milletvekili Sayın Canan ARITMAN'a ait yazılı soru önermeleri hakkındaki bilgileri içeren cevaplar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

Dağıtım:

Gereği :

- TBMM Bşk.Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 3 Yazı (2'şer Nüsha)

Bilgi :

- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 3 Yazı

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN OPR.DR.CANAN ARITMAN'IN
7/21523 ESAS NOLU SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR**

Ülkemizde son yıllarda geleneksel evliliklerde ciddi artışlar görülmektedir. Bunlardan berdel evliliği genelde başlık parası vermemek için uygulandığından yoksulluk, parasızlık ve işsizliğin artmasıyla doğru orantılı olarak artmaktadır. Berdel evliliklerinde çiftler istemedikleri insanlarla evlenmek zorunda kalmakta, ileride evliliklerinden biri bozulursa diğeri de zorla sonlandırılmaktadır. Nadiren ve tesadüfen mutlu bir evlilik olabildiğinde, çocukların da olmasına rağmen zorla sonlandırılan bu evlilikler yeni acılara, mağduriyetlere neden olmaktadır. Ayrıca başlık parası uygulamaları da yoğun bir artışadır. Gazetelere de yansıdığı biçimde henüz 13-15 yaşlarındaki kız çocuklar 20 altına, 2 dana parasına zorla evlendirilmektedirler. Berdel ve başlık parası uygulamaları ile kadını "mal" olarak görme anlayışı ve değiş-tokuş edilişi ağır bir insan hakları ihlallidir, kadına yönelik şiddettir.

Ayrıca ergen yas evlilikleri ve ergen yaş gebeliklerine de neden olan bu evlilikler kadın ve çocuk sağlığını da olumsuz etkilemekte, ana ve bebek ölüm oranlarını artırmaktadır. Bir yandan kız çocuklarının eğitim hakları da ellerinden alınmakta öte yandan resmi nikahın yapılmayışı da kadınların Medeni yasadan yararlanma haklarını engellemektedir.

Bir diğer husus ülkemizdeki akraba evliliklerinin çokluğudur. Ülkemizdeki evliliklerin % 20'si yani 5 evlilikten biri akraba evliliğidir. Bu durum da özellikle özürlü nüfus oranımızın artmasına neden olmaktadır. Özellikle Güneydoğu illerimizde neredeyse her evde bir özürlü çocuk vardır. KAMER isimli sivil toplum örgütünün son araştırmasına göre Diyarbakır merkezinde (ilçeler, köyler hariç) çokeşlilik oranı % 10.6, resmi nikahsız evlilik oranı % 19.6 olup tüm evliliklerde kadınların % 51'i kendi rızaları olmadan evlendirilmiş ve her 3 kızdan birinin 17 yaşını bitirmeden evlendirildiği tespit edilmiştir.

SORULAR :

- 1) Berdel evliliği, başlık parası, erken evlilik, resmi nikahsız evlilik uygulamalarını kadına yönelik şiddet olarak görüyor musunuz? Kadına yönelik şiddetin önlenmesi kampanyalarımıza ve Bakanlık çalışmalarını kapsamına alıyor musunuz? ? Veri tabanı oluşturuyor musunuz?
- 2) Berdel evliliği, başlık parası, erken evlilik, resmi nikahsız evlilik, çok eşlilik ve akraba evliliğinin önlenmesi için Diyanet İşleri Başkanlığı ile işbirliği yaparak bir mücadele yapacak mısınız?
- 3) Türk Silahlı Kuvvetler ile işbirliği yaparak vatani görevini yapan erkeklere yönelik eğitim programları ile bu tip evliliklerin önlenmesi girişiminiz olacak mı?
- 4) Yerel Yönetimlerle bu konuda bir işbirliği içerisine girecek misiniz?
- 5) Resmi nikahı olmayan çiftler için toplu nikah kampanyaları uygulamayı düşünüyor musunuz? Bakanlığınız süresince hiç böyle bir uygulamanız oldu mu?
- 6) Bu tip evliliklerin önlenmesi için caydırıcılığı amaçlayarak cezai tedbirlerin artırılmasını sağlıyor düşünüyor musunuz? Herhangi bir yasal düzenleme hazırlığınız var mı?

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Berdel, başlık parası, kadınların ve çocuklarının yasalarla kendilerine tanınan haklarından yararlanmalarının önündeki en önemli engellerden biri olan resmi nikahsız evlilikler, kurumumuz tarafından da kadına yönelik şiddet olarak kabul edilen kadın sorunlarından olup, bu konuda Toplum Merkezleri ve Aile Danışma Merkezlerinde Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı (KİHEP) uygulanmaktadır. Bu program ile kadınların, hakları ve sorunları konusunda bilgilendirilerek bilinçlenmeleri amaçlanmaktadır. Böylece kadın ayrımcılığına yol açan mekanizmaları daha iyi anlamaları, kendilerine olan bakış açılarının değişmesi ve öz güvenlerinin artması sağlanmaktadır.

Konu ile ilgili olarak 2006/17 Sayılı "Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler" konulu Başbakanlık Genelgesi yayınlanmış olup, Kurumumuzda İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri aracılığı ile Aile Danışma Merkezleri ve Toplum Merkezlerinde söz konusu genelge gereği, ilgili tüm kurum ve kuruluşların işbirliği ile yeni ve daha etkili projelerin uygulanması için gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

Bu konularda toplumsal duyarlılığın yükseltilmesi, aile içi ve toplumsal şiddetin önlenmesi amacıyla yönelik olarak düzenlenen panel, konferans vb. geniş katılımli bilgilendirme toplantıları düzenlenirken, ilgili tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları ile işbirliği yapılmaktadır.

Toplum Merkezlerince ve Aile Danışma Merkezlerince resmi nikahı olmayan çiftlerin resmi nikahlarının gerçekleştirilebilmesi çalışmalarında yerel yönetimlerle ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapılmaktadır. Bu çerçevede 2006 yılında 300 çiftin resmi nikah yapması sağlanmıştır.

Özellikle nikahsız çiftlerin daha yoğun olarak bulunduğu kentler ile büyük kentlerin gecekondu bölgelerinde hizmet veren Toplum Merkezlerinde, her yıl çalıştıkları bölgede resmi nikahı olmayan çiftlerin tespiti ve resmi nikahlarının gerçekleştirilmesine yönelik etkinlikler düzenli olarak gerçekleştirilmektedir.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Kadına yönelik şiddetin tamamında, "ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" denilmektedir.

Şiddetin tanımına uygun olarak, berdel evliliği, başlık parası, erken evlilik, resmi nikahsız evlilik ve çok eşlilik ile ilgili uygulamalar da kadına yönelik şiddet olarak görülmektedir. Bu sorunların ortadan kaldırılması için yasal düzenlemelerin yanı sıra toplumsal zihniyet dönüşümü de çok önemlidir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü bu çerçevede yürüttüğü çalışmalarında sorunuzda belirtilen konulara da yer vermektedir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce yürütülen ve Avrupa Birliği Katılım Öncesi 2005 Yılı Mali İşbirliği Programı kapsamında gerçekleştirilen "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yaygınlaştırılması (Promotin Gender Equality) (2007-2008)" başlıklı ikinci bileşeni "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele" başlığını taşımaktadır.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun teknik desteği ve Avrupa Komisyonu'nun mali katkılarıyla yürütülmekte olan "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele" bileşeninin faaliyetlerinden biri de "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçlarına İlişkin Niteliksel ve Niceliksel Araştırma"dır. Araştırma ile ülke çapında nicel ve nitel veri sağlayacak olan bilgi toplama sistemi ile kadına yönelik şiddet konusunda ulusal bilgi sisteminin oluşturulmasını sağlayacak bir veri tabanı geliştirilecektir.

Kadına karşı şiddetin önlenmesi için kamuoyunda farkındalık yaratma ve toplumsal duyarlılığın güçlendirilmesi amacıyla bu önemli toplumsal soruna dikkat çekilmesinde geniş halk kitlelerine ulaşabilmesi için T.C.Başbakanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, Devlet Bakanı Sayın Nimet ÇUBUKÇU, Diyanet İşleri Başkanı Sayın Ali BARDAKOĞLU ve Kadının Statüsü Genel Müdürü Sayın Esengül CİVELEK'in yer aldığı yaklaşık 60 saniye süren bir spot film çekilmiştir. Söz konusu spot filmin ulusal televizyon kanallarında ve yerel televizyon kanallarında yayınlanmaktadır.

Ayrıca, Diyanet İşleri Başkanlığı personeli hizmet içi eğitim programları kapsamında gerçekleştirilen seminerde, Genel Müdürlük yetkililerince "Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Görev, Yetki ve Sorumlulukları", "Kadın Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu", "Töre ve Namus Cinayetleri" ve "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" konularında eğitim verilmiştir.

Kadına karşı şiddetle mücadelenin önemli bir parçasını teşkil eden erkeklerin konuya duyarlılığını arttırmak amacıyla, vatani görevini yapmakta olan er ve erbaşlara yönelik "Yurttaşlık Sevgisi" dersi kapsamında kız çocuklarının okullaşması, kadın-erkek eşitliği, kadının insan hakları, kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesine ilişkin konuların yer aldığı eğitim materyalleri, CD ve afişler Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce hazırlanarak Genel Kurmay Başkanlığına iletilmiş ve 600 garnizona dağıtımı sağlanmıştır. Bu tür eğitimlerin kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına ve dolayısı ile sorunuzda yer alan sorunların çözümüne de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı olarak kadın-erkek eşitliğine yönelik politikaların oluşturulması, yasal düzenlemelerdeki ayrımcılık içeren hükümlerin gözden geçirilerek, eşitlikçi bakış açısı ile yeniden düzenlenmesi ve yasal düzenlemelerin yaygın uygulamasının sağlanması amacıyla çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çalışmalar yürütülürken kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılmaktadır. Bilindiği üzere, yerel sorunları ve ihtiyaçları tespit ederek daha etkili uygulamalar gerçekleştirilen yerel yönetimlerimiz tarafından sorunuzda belirtilen resmi nikahı olmayan çiftler için toplu nikah kampanyaları düzenlenmektedir. Bakanlığım tarafından resmi nikah kampanyaları dahil olmak üzere yerel yönetimler tarafından kadın sorunlarının yerel düzeydeki çözümlerine yönelik çalışmalar takip edilmektedir.

Bilindiği üzere, yeni Türk Ceza Kanunu Haziran 2005'de yürürlüğe girmiştir. Eşitlikçi bakış açısıyla düzenlenen yeni Türk Ceza Kanunu'nun 230.maddesi bu tür evliliklere başvuran kişilere cezai müeyyideler getirmektedir. Ayrıca bu madde ile resmi nikah yapılmadan dinsel nikah töreni yapan kimse için de cezaya hükmedilmektedir. Evli olduğu halde başkası ile işlemi yaptıran kişi 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Kendisi evli olmamakla birlikte evli olduğunu bildiği bir kimse ile evlilik işlemi yaptıran kişi de aynı ceza ile cezalandırılmaktadır.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

1995 yılında Pekin'de gerçekleştirilen 4. Dünya Kadın Konferansında kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planında "kadına yönelik şiddet" tanımlanmıştır. Buna göre; kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, ister toplum önünde ister özel hayatta meydana gelmiş olan, cinsiyete dayalı her türden şiddet "kadına yönelik" şiddet olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca 2000 yılında gerçekleştirilen Pekin+ 5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesinde, bu tanım genişletilerek erken ve zorla evlendirme ile namus cinayetleri de şiddet olarak tanımlanmıştır. Türkiye bu konferanslara katılarak taraf olmuş, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesini imzalamıştır.

Resmi nikâhsız evlilikler ve çok eşli evlilikler bildiğiniz gibi yasal değildir. Özellikle kadın açısından birçok sorunu beraberinde getiren uygulamalardır. Berdel evliliği, başlık parası, ergen evlilikleri kadına yönelik şiddetin bir türüdür. Ancak, bunların kültürel, sosyal ve ekonomik neden ve sonuçlarını da görmezden gelemeyiz.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünün amacı, ülkemizdeki sosyal sorunların tespiti ve çözümü ile Türk ailesinin bütünlüğünün korunması, güçlendirilmesi ve sosyal refahının artırılmasına yönelik ulusal ve uluslararası bilimsel araştırmalar yapmak veya yaptırmak, projeler geliştirmek, desteklemek, bunların uygulamaya konulmasını sağlamak ve aileye yönelik millî bir politikanın oluşmasına yardımcı olmaktır.

Bu kapsamda Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından aile içinde ve toplumsal alanda şiddetin sebep ve sonuçlarının belirlenmesi amacıyla Türkiye genelini kapsayan iki ayrı sosyal araştırma yaptırılmıştır. Ayrıca, ailelerin bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi çalışmaları yürütüyoruz. Zihniyet değişimi yaratmaya çalışıyoruz. Ancak bunların bugünden yarına değişmesi mümkün değildir.

Bilindiği gibi, "Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi" amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyon raporu doğrultusunda 2006/ 17 sayılı "Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler" Başbakanlık Genelgesi 4 Temmuz 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Genelgede, kadın ve çocuklara yönelik şiddetin ülkemizde halen devam ettiğine vurgu yapılarak, acil önlemlerin alınmasının gerekli görüldüğü üzerinde durulmaktadır. Genelgede kadına yönelik şiddet konusunda Kadının Statüsü Genel

Müdürlüğü koordinasyon kurumu olarak belirlenmiştir. Yapılan çalışmalara ve alınan önlemlere ilişkin tüm taraflarca üç aylık dönemlerle koordinatör Kuruma raporlar sunulmaktadır. Bu kapsamda, ülkemizin dört bir yanından gelen bilgilerin tek merkezde toplanması ile kadına yönelik şiddet konusunda kapsamlı bilgiler elde edilebilecektir.

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ile Diyanet İşleri Başkanlığının bu konularda ortak çalışmaları bulunmamaktadır.

Bu konuda herhangi bir girişimimiz bulunmamaktadır. Ancak, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen "Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları" ile "Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet" araştırmalarının kitapları tüm ilgili taraflara çalışmalarında kullanılmak üzere gönderilmiştir. Yine Kurum Uzmanlarınca gerçekleştirilen ve "Akraba Evliliğinin Kültürel Nedenleri: Ankara Örneği" adlı çalışmamızda Kurumumuzun süreli yayını olan "Aile ve Toplum" dergisinde yayınlanmış olup, yine tüm taraflara gönderilmiştir. Aynı çalışma daha geniş okuyucu kitlesine ulaşması için Diyanet İşleri Başkanlığının süreli yayını olan "Diyanet Dergisi" ayrı basım yapılarak dağıtılmıştır.

Genel Müdürlüğümüz tarafından hazırlanan bazı projelerin yerel yönetimler tarafından uygulanabilmesi için il ve ilçe belediye başkanlıklarına gönderilmiştir.

Bunlardan birisi sağlıklı bir yuva kurulabilmesi ve yürütülebilmesi için adayların evlilik öncesinde birtakım bilgilere sahip olmasının yararlı olacağı düşüncesinden hareketle, evlilik birliği ile aile hayatına ilk adımını atmakta olan çiftlere ve aile bireylerine, aile ile ilgili temel konularda ön bilgilerin sunulduğu "Aile Rehberi" dir.

Hiç kuşkusuz bu sorunların ortadan kaldırılması için yasal düzenlemelerin yanı sıra toplumsal zihniyet değişimi de çok önemlidir.

Saygılarımla.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı